STUDII ȘI CERCETĂRI
DE
NUMISMATICĂ

SERIE NOUĂ

VOLUMUL XV-XVII
(XXVII-XXIX)
2024-2026

STUDIES AND RESEARCHES
IN
N U M I S M A T I C S

ÉTUDES ET RECHERCHES
DE
N U M I S M A T I Q U E

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL DE ARHEOLOGIE „VASILE PÂRVAN”

STUDII ȘI CERCETĂRI DE NUMISMATICĂ

SERIE NOUĂ

VOLUMUL XV-XVII (XXVII-XXIX)

2024-2026

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE
BUCUREȘTI

2026

COMITETUL DE REDACȚIE

AUREL VÎLCU, redactor responsabil
THEODOR ISVORANU, redactor responsabil adjunct
MARIUS BLASKÓ, MIHAI DIMA, EMANUEL VIOREL PETAC,
DAN PÎRVULESCU şi GABRIEL MIRCEA TALMAȚCHI, membri

COLEGIUL DE REDACȚIE

RADU ARDEVAN; ANA BOLDUREANU; IONEL CÂNDEA, m.c. al Academiei Române; GABRIEL CUSTUREA; GEORGES DEPEYROT; CONSTANTIN C. PETOLESCU, m.c. al Academiei Române; acad. VICTOR SPINEI

DANA COSTIN, redactor

ADRIAN MIRCEA DOBRE, redactor Editura Academiei Române

OFELIA COȘMAN, tehnoredactor

Orice comandă va fi adresată la:
EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE, Calea 13 Septembrie nr. 13, sector 5, 050711, Bucureşti, România: Tel. 4021-318 8146, 4021-318 8106, Fax 4021-318 2444, e-mail: edacad@ear.ro

S.C. MANPRES DISTRIBUTION S.R.L., str. Ziduri vii, nr. 5, bl. B 18, scara 1, apartament 44, sector 1, Bucureşti, tel. 4021-3124801, e-mail: abonamente@manpres.ro, office@manpres.ro

S.C. ORION PRESS IMPEX S.R.L., str. Băiculeşti, nr. 23, bl. E9, scara D , ap. 147, camera 1, sector 1, Bucureşti, tel. 4021-2106787, e-mail: office@orionpress.ro

S.C. CRIS MEDIA PRESS S.R.L., bld. Gheorghe Duca, nr. 10-22, sector 1, Bucureşti, tel. 0722.333.405, e-mail: office.crismedia@gmail.com

S.C. DEREX COM S.R.L., Aleea Țebea, nr. 2B, sector 4, București, tel. 0726258546, e-mail: derex_com@yahoo.com

S.C. SORIRORI SOLUTIONS S.R.L., bd. Republicii, nr. 25, Târgu Jiu, cod poştal 210152, județul Gorj, tel. 004 0765 262 077, 004 0765 166 433, e-mail: sorin.costreie@sorirori.ro, rosana.guta@sorirori.ro

S.C. TOP SEVEN BEST S.R.L., str. Morii, nr. 41, Clinceni, jud. Ilfov, tel. 0787 818 706, e-mail: office@abonamente-presa.ro

Adresa redacției:
Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, str Henri Coandă nr. 11, 010667 Bucureşti, Tel./Fax 4021 212 88 62, E-mail : redactie_iab@yahoo.com; aurelvilcu@yahoo.com

© 2026, EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE
www.ear.ro

Sumar – Sommaire

I. STUDII ŞI CERCETĂRI – ÉTUDES ET RECHERCHES

A. NUMISMATICĂ – NUMISMATIQUE

AUREL VÎLCU, Monede olbiene din secolul al V-lea a. Chr. descoperite la Histria – Olbian coins from the 5th century BC discovered at Histria 7

MIHAI DIMA, GABRIEL MIRCEA TALMAȚCHI, Monede histriene de argint din tezaurul de la Enisala (com. Sarichioi, jud. Tulcea) – Silver coins of Istros from the Enisala hoard (Sarichioi commune, Tulcea County) 13

GABRIEL MIRCEA TALMAȚCHI, ADAM RABINOWITZ, New Greek, Macedonian and Roman coin discoveries from the "Platou Est" sector at Histria (Romania) 23

IONUȚ BADEA, O colecție particulară de monede emise de cetatea Histria – Coins of Istros (Histria) from a private collection 49

ANA-MARIA BALTĂ, Noi considerații asupra monedelor cu revers tip poartă de oraș din Moesia Inferior emise în timpul lui Gordian al III-lea (238-244) – New considerations on the coins with city-gate reverse issued in Moesia Inferior during the reign of Gordian III (AD 238-244) 63

EUGEN NICOLAE, Despre ornamentul islamic „nodul fericirii" și originea puterii sale apotropaice 75

EUGEN NICOLAE, „Sindromul Poienești". Un bilanț moldovenesc și perspectiva unui dosar muntenesc 87

LILIA DERGACIOVA, An extraordinary hoard from the first quarter of the 15th century. Contributions to the Moldavian currency system during the reign of Alexander I (1399/1400-1432). With an appendix by ROMAN CROITOR, Sturgeons in medieval Moldova 101

B. METROLOGIE – MÉTROLOGIE

GABRIEL CUSTUREA, Ponduri antice descoperite în Dobrogea – Ancient weights discovered in Dobruja 129

II. DISCUŢII ŞI NOTE – DISCUSSIONS ET NOTES

ANA-MARIA BALTĂ, IONUȚ BADEA, Un lot de monede emise de cetatea Nicopolis ad Istrum între 193 și 222 p. Chr. – An assemblage of coins struck by Nicopolis ad Istrum between AD 193 and 222 133

DOREL BĂLĂIȚĂ, Jetoanele societăţii anonime miniere „Lignitul" – The tokens issued by the "Lignitul" mining joint-stock company 139

III. DESCOPERIRI MONETARE – DÉCOUVERTES MONÉTAIRES

THEODOR ISVORANU, SEBASTIAN MATEI, Tezaurul de denari romani republicani descoperit la Săsenii pe Vale, jud. Buzău – The hoard of Roman Republican denarii discovered at Săsenii pe Vale, Buzău County 151

MIHAI DIMA, GABRIEL MIRCEA TALMAȚCHI, Un tezaur monetar de la mijlocul secolului al II-lea p. Chr. descoperit la Durostorum – A coin hoard from the middle of the 2nd century A.D. found at Durostorum 163
MIHAI DIMA, ALIN FRÎNCULEASA, Monede romane descoperite la Urlați, jud. Prahova – Roman coins found in Urlaţi, Prahova County..... 177
MARIUS BLASKÓ, Monedele ungureşti din necropola medievală de la Buftea-La Cârna/Mănești (secolele XIV – XVII) – Hungarian coins from the medieval necropolis at Buftea-La Cârna/Mănești (14th – 17th centuries)..... 189
VIOREL M. BUTNARIU, Tezaurul monetar descoperit la Târgu Ocna – „Dealul Cândea". Addenda et corrigenda – The coin hoard discovered at Târgu Ocna – „Dealul Cândea". Addenda et corrigenda..... 199

IV. NECROLOG – NÉCROLOGIE

ANA BOLDUREANU, *In memoriam* Eugen Nicolae..... 213

ABREVIERI – ABBRÉVIATIONS 227

„Sindromul Poienești”. Un bilanț moldovenesc și perspectiva unui dosar muntenesc[*]

Eugen NICOLAE[**]

„Sindromul Poienești” este un decor provenit dintr-un ornament pseudo-cufic[1] (fig. 1). A fost denumit după locul descoperirii primului și celui mai timpuriu inel(-amuletă) încadrat astfel[2] – Poienești, județul Vaslui (fig. 1/3). Prototipul sindromului a fost identificat în decorul unor farfurii produse la Orheiul Vechi, în epoca Hoardei de Aur, care îmbină inscripția pseudo-cufică *Muhammad* (numele profetului) cu sigiliul lui Solomon[3] (fig. 1/1–2), decorul artefactelor respective fiind considerat ca având funcție apotropaică[4].

Analizând o serie de inele datate de-a lungul secolelor XIV–XVI (Poienești, județul Vaslui – sfârșitul secolului al XIV-lea[5]; Schinetea, județul Vaslui – secolul al XV-lea[6]; Giulești, județul Maramureș[7] și Berca, județul Buzău[8] – secolele XV–XVI), „sindromul Poienești” (fig. 1/3–7) a fost caracterizat prin

---

[*] Acest material este varianta în formă de articol a comunicării *Sindromul Poienești. Un bilanț moldovenesc și perspectiva unui dosar muntenesc*, susținută de către Eugen Nicolae, cu sprijinul Ralucăi Kogălniceanu (= Nicolae, Kogălniceanu 2023), în cadrul manifestării „Cercetări arheologice și întrebări istorice”, organizată la Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”, București, 24 mai 2023. O comunicare cu aproximativ același conținut a fost susținută de către Eugen Nicolae și cu ocazia celei de-a XXI-a Sesiuni Naționale de Comunicări Științifice, „Milenii tezaurizate. Creație si spiritualitate”, organizată de Muzeul Județean Buzău, 9–11 mai 2023. Demersul actual este departe de a fi complet, limitându-se la textul și ilustrația prezentate în comunicarea menționată. Totuși, credem că introducerea în circuitul științific a clasificărilor stabilite de Eugen Nicolae este indispensabilă. Va fi pus, astfel, la dispoziția specialiștilor un instrument de lucru, cu care să fie reanalizate colecțiile de inele medievale existente în numeroase muzee din România. Prezentul material a fost îngrijit de către Oana Damian și Alexandru Morintz, cu adăugarea unor trimiteri bibliografice și precizarea sursei ilustrației.

[**] Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, Bucureşti; eugenicolae@yahoo.com.

[1] Nicolae, Bârnea 2002, p. 151–155, fig. 1–2; Nicolae 2012, p. 91–92, fig. 4/1–2. Pentru pecetea lui Solomon, steaua cu șase raze, figurată și pe montura unui inel de cositor, descoperit la Costești, jud. Chișinău, Republica Moldova, vezi și Reabțeva 2014, p. 107, 313, fig. 51/18.

[2] În mormântul 729 din necropola medievală de la Poienești (Babeș, Mirițoiu 2002, p. 157–161 și fig. 7–10), au fost găsite un inel de argint aurit și o monedă emisă de Petru Mușat (1375–1391) (Babeș, Mirițoiu 2002, p. 158–159 și fig. 8–9). Defunctul, cu vârsta de cca 20 ani, prezenta o afecțiune din naștere la piciorul stâng (Babeș, Mirițoiu 2002, p. 158–159, fig. 7; Mirițoiu, Soficaru 2002, p. 161–165 și fig. 12–13). Vezi și Nicolae 2012, p. 91–92, nota 17, fig. 4/3.

[3] Nicolae, Bârnea 2002, p. 151–155 și fig. 1–3; Nicolae 2012, p. 91–92, fig. 4/1–2.

[4] Dar simbolul complex a degenerat într-un simplu ornament, pierzându-și funcția originală (Nicolae 2012, p. 92–93).

[5] Nicolae, Bârnea 2002, p. 155–156, fig. 4; Nicolae 2012, p. 91–92, nota 17, fig. 4/3.

[6] Nicolae 2012, p. 92, nota 18, fig. 4/4; pentru tezaur, vezi și Reabéva 2014, p. 174, cu bibliografia anterioară.

[7] Nicolae, Bârnea 2002, p. 156–157, nota 27, fig. 6; Nicolae 2012, p. 91–92, nota 20, fig. 4/6–7.

[8] Nicolae, Bârnea 2002, p. 156–157, fig. 5; Nicolae 2012, p. 91–92, nota 19, fig. 4/5.

SCN, s.n., XV-XVII (XXVII-XXIX), București, 2026, p. 87-100.

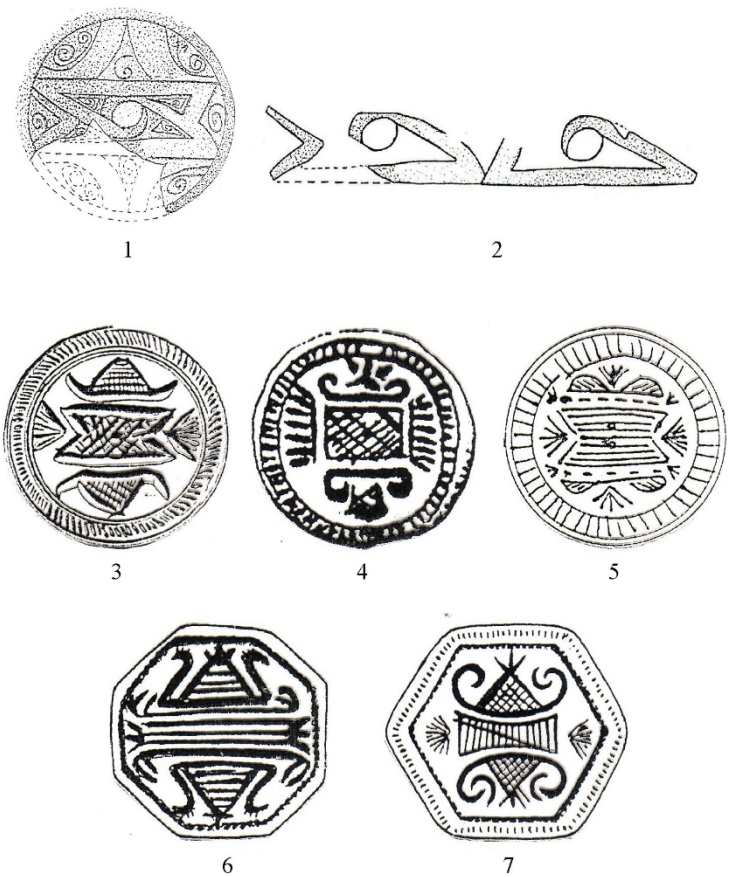

Fig. 1. Decorul unei farfurii de la Orheiul Vechi, epoca Hoardei de Aur (1), cu reprezentarea desfășurată a ornamentului pseudo-cufic (2); inele cu „sindromul Poienești", descoperite la Poienești (3), Schinetea (4), Berca (5) și Giulești (6–7) (după Nicolae 2012).

figura mediană care păstrează poziția și elemente derivate din inscripția pseudo-cufică *Muhammad* (forma de dublu-trapez, cerculeţul central, traseul liniar oblic din interior), desprinderea, sus și jos, ca figuri independente ternare, de regulă cu baza arcuită similar în sus, a colțurilor de sus și de jos ale sigiliului lui Solomon, și flancarea figurii mediane cu motive din linii grupate, de regulă angular[9].

Originea ornamentului pseudo-cufic (*Muhammad*, din care provine „sindromul Poienești") nu a fost stabilită. Geometrizarea accentuată a inscripției trimite spre Asia Centrală și Iran, unde clădirile monumentale sunt decorate cu inscripții tratate astfel. Subtila combinare a inscripției cu pecetea lui Solomon trimite la ordinele de sufii, adică tot înspre Asia Centrală și Iran, de unde își trag originea cele mai importante dintre ele.

Cercetările asupra prototipului „sindromului Poienești" țin, desigur, de istoria artei islamice din secolele XIII–XIV, dar cele privind transformarea sindromului țin de arheologia spațiului românesc. Difuziunea sindromului în Moldova, Maramureș și Țara Românească, după desprinderea zonei de la vest de Nistru de Hoarda de Aur, ilustrează o continuitate demografică, administrativă și culturală în aceste teritorii.

[9] Nicolae, Dergaciova 2019, p. 336.

Inele descoperite în Republica Moldova, la Costești[10] (fig. 2) ori inedite, aflate în colecții private[11] (fig. 3–6, 8–11), dezvăluie noi variațiuni ale sindromului, majoritatea ilustrând, de fapt, disoluția treptată a acestuia, în special prin omiterea unora dintre componente (sindrom eliptic)[12].

Fig. 2. Inel sigilar cu „sindromul Poienești” descoperit la Costești, Republica Moldova (după Nicolae 2012).

Sindromul nu poate fi considerat un decor propriu-zis pentru faptul că marea majoritate a reprezentărilor nu au nicio valoare „estetică”, adică nu sunt „frumoase”, ba dimpotrivă. Prototipul avea cu siguranță o semnificație magică, dar sindromul nu putea fi decât un „semn” al rangului purtat de slujbași ai administrației din epoca Hoardei de Aur, integrați apoi în sistemul administrativ moldovenesc, care l-au transmis din generație în generație, deci a devenit emblemă de neam (de fapt, mai multe embleme cu origine comună).

Astfel s-ar explica caracterul în esență conservator al sindromului, dar și preocuparea evidentă pentru „personalizarea” lui, din acest punct de vedere sindromul comportându-se ca o tamga, nu ca o mobilă heraldică din sistemul european. Această impresie este întărită de faptul că sindromul evoluează în Moldova pentru circa două secole autonom, nu se combină sau nu este contaminat de niciun alt semn sau de o mobilă heraldică din sistemul european, cu excepția semnului crucii, care ajunge să îl subordoneze sau să îl asimileze complet[13]. Este tulburătoare această trecere de la ornamentul pseudo-cufic, derivat din inscripția *Muhammad*, la semnul crucii, dar ea este explicabilă în contextul evoluției societății locale.

În procesul de „personalizare” (transformare) a sindromului, până la disoluția completă și/sau subordonarea de către cruce, a fost observat următorul tratament al componentelor:

– componenta centrală (figura mediană) este fie geometrizată, fie redusă la o linie (sau bandă), fie asimilată în câmp, devenit cruciform, ultimele două situații ducând la disoluția completă;

– figurile de sus și de jos sunt fie geometrizate și relipite de cea mediană, fie capătă aspect vegetal și sunt invers arcuite, fie sunt înlocuite de motive liniare similare celor laterale, ambele situații ducând la disoluția completă;

– motivele liniare laterale sunt fie omise, fie devin patru, înlocuind figurile de sus și de jos – ultima situație duce la asimilarea figurii mediane în câmp cruciform și apoi la integrarea celor patru motive liniare într-o cruce greacă, marcând disoluția completă a sindromului.

---

[10] Nicolae 2012, p. 91, fig. 3; „singurul inel (cap din bronz, probabil, argintat) cu loc de descoperire cunoscut (din Republica Moldova) din categoria inelelor decorate cu derivate ale ornamentului pseudo-cufic, numit simdromul Poienești” (Boldureanu, Dergaciova, Nicolae 2023, p. 17–18, 153).

[11] Nicolae, Dergaciova 2019; Nicolae, Dergaciova 2019a; „câteva zeci de exemplare în Republica Moldova, fără loc precis de descoperire” (Boldureanu, Dergaciova, Nicolae 2023, p. 18, nota 11).

[12] Nicolae, Dergaciova 2019, p. 336.

[13] Nicolae, Dergaciova 2019, p. 336.

Câteva exemplificări pe inele purtătoare ale „sindromului Poienești”:

– componenta centrală geometrizată (romb în centru), figurile de sus și de jos inversate și cu aspect vegetal, elementele laterale slab marcate sau absente – sindrom eliptic (fig. 3);

– componenta centrală geometrizată (romb în centru), figurile de sus și de jos geometrizate și relipite de componenta centrală, elementele laterale absente – sindrom eliptic (fig. 4);

– componenta centrală geometrizată (romb în centru), figurile de sus și de jos apropiate de prototip, elementele laterale absente – sindrom eliptic, devenit cadru pentru crucea greacă plasată în rombul central (fig. 5);

– varianta cu dublu romb (fig. 6).

Fig. 3. Inele cu „sindromul Poienești” descoperite în Republica Moldova (după Nicolae, Dergaciova 2019).

Fig. 4. Inele cu „sindromul Poienești” descoperite în Republica Moldova (după Nicolae, Dergaciova 2019).

Fig. 5. Inel cu „sindromul Poienești” descoperit în Republica Moldova (după Nicolae, Dergaciova 2019).

Fig. 6. Inel cu „sindromul Poienești” descoperit în Republica Moldova (după Nicolae, Dergaciova 2019).

– în cazul inelului de argint din tezaurul de podoabe de la Macoviște, com. Ciuchici, județul Caraș-Severin (datat sec. XIII–XIV)[14], componenta centrală geometrizată este flancată de cruci (fig. 7/1), iar figurile de sus și de jos sunt similare cu cele de pe inelul din secolele XV–XVI de la Giulești, județul Maramureș (fig. 7/2);

– componenta centrală redusă la o linie (bandă), figurile de sus și de jos schematizate sau cu aspect vegetal (posibil invers arcuite), elementele laterale schematizate sau absente – sindrom în disoluție (fig. 8);

1

2

Fig. 7. Inelul de la Macoviște (1) (după Uzum 1983) prin comparație cu cel de la Giulești (2) (după Nicolae 2012).

Fig. 8. Inele cu „sindromul Poienești” descoperite în Republica Moldova (după Nicolae, Dergaciova 2019).

[14] Uzum 1983, p. 514, fig. 4.

– sindromul în disoluție finalizată (fig. 9/1), devenit fond ornamental cruciform pentru crucea greacă care-l broșează (în centru) (fig. 9/2–3);

– sindrom în disoluție: fig. 10/1 – stânga, componenta centrală ca pe prototip, dar figurile de sus și jos iau aspectul celor laterale; fig. 10/2 – centru, sunt omise bazele componentei centrale, rezultând un câmp de forma crucii Sfântului Andrei, generat de cele patru figuri secundare; fig. 10/3 – dreapta, numai cele patru figuri secundare.

1

2

3

Fig. 9. Inele cu „sindromul Poienești” descoperite în Republica Moldova (după Nicolae, Dergaciova 2019).

1

2

3

Fig. 10. Inele cu „sindromul Poienești” descoperite în Republica Moldova (după Nicolae, Dergaciova 2019).

Fig. 11. Inele cu „sindromul Poienești” descoperite în Republica Moldova (după Nicolae, Dergaciova 2019).

Propuneri de încadrare cronologică:

Reperele sunt oferite de descoperirile de inele de la: Poienești – sfârșitul secolului al XIV-lea (fig. 12/1); Schinetea – al treilea sfert al secolului al XV-lea (fig. 12/2); Giulești – secolele XV–XVI (fig. 12/3).

Un reper suplimentar ar putea fi reprezentat de prezența unui asemenea inel într-un tezaur din Ucraina[15], datat în secolul al XIV-lea.

În privința cronologiei, considerăm că inelele din spațiul Moldovei, cu „sindromul Poienești”, în care pot fi recunoscute principalele elemente ale prototipului, de regulă plasat în chenar circular (ca şi prototipul), sunt mai timpurii şi pot fi datate în secolele XIV–XV, iar cele cu figura mediană geometrizată sau practic suprimată, de regulă în chenar hexagonal sau octogonal, sunt mai târzii şi pot fi datate, în majoritate, în secolul al XVI-lea[16].

[15] Tezaur descoperit în anii 2015-2016, în Republica Ucraina, *passim*, datat în secolul al XIV-lea, alcătuit din piese de argint (cercei de tâmplă cu aplice foliacee, cercei obişnuiți cu corpuri mobile, cu câte trei mărgele alungite atârnate, un lanț lung folosit pentru atașarea/purtarea cerceilor, o brățară pliabilă care ar fi putut fi folosită drept curea, nasturi sferici de dimensiuni relativ mijlocii şi cinci inele, dintre care unul gravat cu o pasăre, sugerând că ar fi putut fi de tip volinian, iar celelalte patru cu urme de decor gravat, care ar putea fi atribuit „sindromului Poienești”, în diferite grade de degradare. Informație Lilia Dergaciova, pentru care îi aducem mulțumirile noastre.

[16] Nicolae, Dergaciova 2019, p. 336.

Fig. 12. Inele din Moldova [Poienești (1), Schinetea (2)] și Maramureș [Giulești (3)], constituind repere pentru încadrarea cronologică a „sindromului Poienești”.

Fig. 13. Inel de argint cu „sindromul Poienești”, tezaur din Republica Ucraina, *passim* (informație Lilia Dergaciova).

* * *

Pentru Țara Românească, date importante privind cronologia, dar, mai ales, interpretarea și tipologia sindromului, vor aduce cu siguranță materialele descoperite recent în necropola de la Buftea[17], investigațiile preliminare atestând prezența „sindromului Poienești” pe inele[18].

[17] Pentru descoperiri de inele în situl funerar de la Buftea – Mănești, vezi Panait, Ștefănescu 1991, p. 123, 128, pl. III/6, 8–9, datate în secolul al XIV-lea, p. 129, pl. IV, datate în secolele XIV–XV (necropola 2); Dumitriu 2001, p. 129–130, pl. 92/12–20; Reabțeva 2014, p. 108–109, 116, 331, fig. 69/15, 20–23.

[18] Peste 15 piese în necropola medievală de la Buftea, punctul *La Cârna/Mănești* (Nicolae, Kogălniceanu 2023; Boldureanu, Dergaciova, Nicolae 2023, p. 18, nota 12). Vezi și Morintz, Coman 2024 despre necropolă în general și piesele de inventar, inclusiv inele descoperite (cu precădere p. 221, nota 61, p. 225, notele 89 și 93).

Schema evoluției cronologice ar reuni inelele-prototip de la: Poienești – sfârșitul secolului al XIV-lea (fig. 14/1), Schinetea – al treilea sfert al secolului al XV-lea (fig. 14/2), Buftea – începutul secolului al XV-lea[19] (fig. 14/3); Giulești – secolul al XVI-lea (fig. 14/4).

Fig. 14. Inele din Moldova [Poienești (1), Schinetea (2)], Muntenia [Buftea (3)] și Maramureș [Giulești (4)], constituind repere pentru încadrarea cronologică a „sindromului Poienești”.

Propuneri de tipologie:

Buftea, grupa A (fig. 15). Fără analogii în materialul din Moldova. Componenta centrală subțiată la mijloc și prelungită până pe cercul liniar, înglobând elementele laterale și păstrând punctul central și cele două discuri transformate în romburi; componentele de sus și de jos reduse la o bandă.

Buftea, grupa B (fig. 16). Înrudită cu grupa A, prin tratamentul componentei centrale (fig. 16/1–2) și cu grupa moldovenească[20], cu câmpul de forma crucii Sfântului Andrei, suprimat prin unirea celorlalte elemente în cruce greacă (fig. 16/3–4).

Buftea, grupa C (fig. 17). Înrudită cu grupa moldovenească, cu componenta centrală redusă la o linie/bandă.

Buftea, grupa C (fig. 18). Variante incluse într-o stea, amintind de sigiliul lui Solomon din structura prototipului (fig. 18/1–2), cea din dreapta (fig. 18/2) cu apropieri de piesa de cea de la Schinetea (fig. 18/3), prin aspectul componentei centrale.

---

[19] Morintz, Coman 2024, p. 225, nota 93: asocierea dintre inel și monedă în inventarul aceluiași mormânt permite o încadrare în anii 1400–1420.

[20] Vezi *supra*, colecțiile private din Republica Moldova, fig. 11.

Fig. 15. Inele cu „sindromul Poienești” descoperite la Buftea.

Fig. 16. Inele cu „sindromul Poienești” descoperite la Buftea (1–2), în comparație cu inele descoperite în Republica Moldova (colecții private) (3–4).

Fig. 17. Inele cu „sindromul Poienești” descoperite la Buftea.

1 2 3

Fig. 18. Inele cu „sindromul Poienești” descoperite la Buftea (1–2), în comparație cu inelul de la Schinetea (3).

Buftea, grupa C (fig. 19). Variante cu componentele de sus și de jos în formă de cârlig (tip S), care s-ar explica prin contaminare cu floarea de crin.

Buftea, grupa C (fig. 20). Variante cu componentele de sus și de jos în formă de cârlig (tip S), care s-ar explica prin contaminare (reciprocă) cu floarea de crin (fig. 20/1–3); jos (fig. 20c) inel cu floarea de crin cu elementele laterale desprinse.

Fig. 19. Inele cu „sindromul Poienești” descoperite la Buftea.

Fig. 20. Inele cu „sindromul Poienești” descoperite la Buftea.

Analiza preliminară indică prezența „sindromului Poienești” pe inelele de la Buftea. Absența variantelor în chenar hexagonal sau octogonal sugerează datarea pieselor în secolul al XV-lea. Această încadrare cronologică (începutul secolului al XV-lea)[21], ca și ideea perpetuării „sindromului Poienești” de o anume categorie socială și de familii/clanuri înrudite, ar trebui să se reflecte în gruparea mormintelor din care provin inelele, într-o arie restrânsă, în zona înmormântărilor mai timpurii. Rezultate importante sunt așteptate de la publicarea detaliată a pieselor și a observațiilor din teren, analiza scheletelor și eventuale analize ADN.

Răspândirea ornamentului pseudo-cufic, numit „sindromul Poienești”, acest decor/emblemă de origine orientală, în secolele XIV–XVII, abia atestată cu două decenii în urmă în Moldova, Maramureș și estul Munteniei, apare în cercetările recente ca fiind foarte intensă atât în Moldova, cât și în Țara Românească[22], dar semnificația și evoluția sa rămân [încă] a fi deslușite[23].

BIBLIOGRAFIE

Boldureanu, Dergaciova, Nicolae 2023 – A. Boldureanu, L. Dergaciova, E. Nicolae, *Monede și obiecte de metal descoperite la Costești, raionul Ialoveni*, Chișinău, 2023.

Dumitriu 2001 – L. Dumitriu, *Der Mittelalterliche Schmuck des unteren Donaugebietes im 11.–15. Jahrhundert*, Bukarest, 2001.

Morintz, Coman 2024 – A. Morintz, M. Coman, *Cimitirele medievale de la Buftea – La Cârna/ Mănești. O interpretare pe baza monedelor depuse în morminte*, MCA S.N. 20, 2024, p. 211–231.

Nicolae 2012 – E. Nicolae, *Pièces apotropaïques de l'époque de la Horde d'Or découvertes en Moldavie*, în T. Gemil, N. Pienaru (coord.), *Moștenirea istorică a tătarilor*, II, București, 2012, p. 87–96.

Nicolae, Bârnea 2002 – E. Nicolae, P. Bârnea, *Un ornament pseudo-cufic*, cu anexe de M. Babeș și N. Mirițoiu (*Necropola medievală de la Poienești. Mormântul 729* = Babeș, Mirițoiu 2002) și de N. Mirițoiu și A.D. Soficaru (*Scheletul din mormântul 729 de la Poienești: analiză antropologică*) = Mirițoiu, Soficaru 2002), în *Simpozion de numismatică, organizat în memoria martirilor căzuți la Valea Albă, la împlinirea a 525 de ani (1476–2001), Chișinău, 13–15 mai 2001, Comunicări, studii și note*, București, 2002, p. 151–169.

Nicolae, Dergaciova 2019 – E. Nicolae, L. Dergaciova, *Sindromul Poienești în lumina unor inele inedite descoperite în Republica Moldova,* comunicare la Sesiunea anuală a Institutului de Arheologie „Vasile Pârvan”, București, 27–29 martie 2019, rezumat în L. Oța, *Cronica Sesiunii anuale de comunicări științifice a Institutului de Arheologie „Vasile Pârvan”*, SCIVA 70, 1–4, 2019, p. 297–340, în special p. 336.

Nicolae, Dergaciova 2019a – E. Nicolae, L. Dergaciova, *Metamorfozele unui vechi decor moldovenesc de origine oriental: sindromul Poienești,* comunicare la Conferința științifică internațională „Patrimoniul cultural: cercetare, valorificare, promovare”, Institutul Patrimoniului Cultural, Chișinău, 29–31 octombrie, 2019.

[21] Morintz, Coman 2024, p. 221, nota 61, p. 225, notele 89 și 93.

[22] În completarea dosarului, merită menționat faptul că, în Muntenia, asemenea piese au fost descoperite, în afara cimitirului medieval de la Buftea – Cârna/Mănești, în județul Teleorman, la Guruieni, Olteni, Mănăstirea Aluniș-Plăviceni (Țânțăreanu 2010, p. 32–33, 182–184, pl. LXXXVII–LXXXIX; Petrică *et alii* 2025, p. 367, nota 13) și la Târgoviște, în cadrul cercetărilor întreprinse la Bisericile „Sfântul Gheorghe” (Petrică *et alii* 2025, p. 367, nota 15) și „Sfânta Vineri” (Petrică *et alii* 2025, p. 365–367, fig. 3/2 pentru descoperire și p. 370 pentru funcția apotropaică a acestui tip de artefact, subliniată de către Eugen Nicolae în anul 2023 și însușită de autorii contribuției).

[23] Boldureanu, Dergaciova, Nicolae 2023, p. 18. Vezi și punctul de vedere exprimat anterior, că difuziunea sindromului și cariera acestui ornament pseudo-cufic în mediul creștin al Țărilor Române se explică prin faptul că devine o emblemă a familiilor aristocrate locale ai căror ascendenți puteau deține în perioada Hoardei de Aur inele de acest tip, demonstrând asimilarea unor elemente ale acestei epoci în cultura și civilizația românească medievală (Nicolae 2012, p. 93). Pentru un același punct de vedere similar, legat de evidențierea unor piese derivate din mediul Hoardei de Aur în categoria inelelor din Moldova și Țara Românească, demonstrând păstrarea tradițiilor de ornamentare cu motive derivate din inscripții cufice (decor pseudo-cufic), specifice aceluiași cerc cultural, vezi Reabțeva 2014, p. 107.

Nicolae, Kogălniceanu 2023 – E. Nicolae, R. Kogălniceanu, *Sindromul Poienești – un bilanț moldovenesc și perspectiva unui dosar muntenesc*, comunicare la Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”, București, 23 mai 2023.

Panait, Ștefănescu 1991 – P.I. Panait, A. Ștefănescu, *Relațiile orașului București cu satele învecinate în secolele XIV–XVI*, CAB 3, 1991, p. 107–129.

Petrică *et alii* 2025 – F.G. Petrică, M. Cârciumaru, O. Cârstina, A. Ioniță, *Observații asupra a două morminte descoperite în necropola Bisericii „Sfânta Vineri” de la Curtea Domnească din Târgoviște*, în R. Dobrescu, A. Vîlcu (eds.), *In memoriam Eugen Nicolae*, MCA Supplementum III, București, 2025, p. 363–371.

Reabțeva 2014 – S. Reabțeva, *Piese de podoabă și vestimentație din Moldova și Țara Românească, în contextul relațiilor cultural-isorice (secolele XIV–XVII)*, Brăila, 2014.

Țânțăreanu 2010 – E. Țânțăreanu, *Habitat medieval în sud-vestul Munteniei în sec. XIV–XVII. Temeiuri istorice și arheologice*, București, 2010.

Uzum 1983 – I. Uzum, *Un tezaur de podoabe medievale descoperit la Macoviște (comuna Ciuchici, județul Caraș-Severin)*, ActaMN 20, 1983, p. 509–520.

Abrevieri

ActaMN	Acta Musei Napocensis, Cluj-Napoca
AÉ	L'Année épigraphique, Paris
AJN	American Journal of Numismatics, New York
ANRW	Aufstieg und Niedergang der römischen Welt
ANS	American Numismatic Society, New York
ARA	Asociația Arhitectură. Restaurare. Arheologie
ArhMold	Arheologia Moldovei, Iaşi-Bucureşti
BAR, I.S.	*British Archaeological Reports*, *International Series,* Oxford
BAR, S.S.	British Archaeological Reports, Supplementary Series, Oxford
BMC	*Coins of the Roman Empire in the British Museum*, Londra: I, *Augustus to Vitellius*, 1923; II, *Vespasian to Domitian*, 1930; III, *Nerva to Hadrian*, 1936; IV, *Antoninus Pius to Commodus*, 1968; V, *Pertinax to Elagabalus*, 1950 (H. Mattingly); VI, *Severus Alexander to Balbinus and Pupienus*, 1962 (R.A.G. Carson)
BSNR	Buletinul Societăţii Numismatice Române, Bucureşti
BIAB	Bulletin de l'Institut Archéologique Bulgare, Sofia
CAB	Cercetări Arheologice în Bucureşti, Bucureşti
CCA	Cronica cercetărilor arheologice din România, Bucureşti
CICSA	Centrul de Istorie Comparată a Societăților Antice, Bucureşti
CIL III	Th. Mommsen (ed.), *Corpus Inscriptionum Latinarum. Vol. 3, Parts 1-2. Inscriptiones Asiae, provinciarum Europae Graecarum, Illyrici Latinae*, Berlin, 1873.
CN	Cercetări Numismatice, Bucureşti
CNA	Cronica Numismatică şi Arheologică, Bucureşti
CNH	L. Réthy, Corpus nummorum Hungariae, I-II, Budapesta, 1899-1907
CNRS	Centre National de la Recherche Scientifique, Paris
Crawford, RRC	M.H. Crawford, *Roman Republican Coinage*, Cambridge, 1974
Crawford, RRCH	M.H. Crawford, *Roman Republican Coin Hoards*, Londra, 1969
CreştCol	Creşterea Colecţiilor, Biblioteca Academiei Române, Bucureşti
Dacia	Dacia. Recherches et découvertes archéologiques en Roumanie, Bucureşti, I-XII (1924-1947)
Dacia, N.S.	Dacia, Revue d'Archéologie et d'Histoire Ancienne, Nouvelle Série, Bucureşti (1957-)
DIR	*Documente privind istoria României*
D.J.A.N. Argeş	Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Argeş
DOW-LRC	Ph. Grierson, Melinda Mays, *Catalogue of Late Roman coins in the Dumbarton Oaks Collection and in the Whittemore Collection. From Arcadius and Honorius to the Accession of Anastasius*, Washington, 1992
DRH	*Documenta Romaniae Historica*, Bucureşti
Herinek	L. Herinek, *Österreichische Münzprägungen von 1740-1969*, Viena, 1970
Huszár	Lajos Huszár, *Münzkatalog Ungarn von 1000 bis heute*, Budapesta, 1979
IAB	Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan", Bucureşti
IGBulg II	G. Mihailov (ed.), *Inscriptiones Graecae in Bulgaria repertae*. *Vol. II. Inscriptiones inter Danubium et Haenum repertae*, Sofia, 1958.

SCN, s.n., XV-XVII (XXVII-XXIX), Bucureşti, 2026, p. 227-229.

ISM	*Inscriptiones Scythiae minoris*, I (1983), II (1987), III (1999), IV (2015), V (1980)
JIAI	Journal for Historical and Archaeological Research, Šumen
JNG	Jahrbuch für Numismatik und Geldgeschichte, München
LRBC	*Late Roman Bronze Coinage A.D. 324-498*, Londra, 1965: I – P.V. Hill, J.P.C. Kent, The Bronze Coinage of the House of Constantine A.D. 324-346; II – R.A.G. Carson, J.P.C. Kent, *Bronze Roman Imperial Coinage of the Later Empire A.D. 346-498*
Martin	F. Martin, *Kolonialprägungen aus Moesia Superior und Dacia*, Bonn, 1992
MBR	G. Buzdugan, O. Luchian, C.C. Oprescu, *Monede și bancnote românești*, Bucureşti, 1977
MCA	Materiale şi Cercetări Arheologice, Bucureşti
MemAntiq	Memoria Antiquitatis, Piatra-Neamţ
MINAC	Muzeul de Istorie Naţională şi Arheologie, Constanţa
MJIAP	Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Prahova
MNA	Muzeul Naţional de Antichităţi
NC	Numismatic Chronicle, Londra
NK	Numizmatikai Közlöny, Budapesta
NZ	Numismatische Zeitschrift, Viena
Pere	Nuri Pere, *Osmanlılarda madenî paralar*, Istanbul, 1968
Pick	B. Pick, *Die antiken Münzen von Dacien und Moesien*, I, 1, Berlin, 1898
Pick-Regling	B. Pick, K. Regling, *Die antiken Münzen von Dacien und Moesien*, I, 2, Berlin, 1910
Pohl	Artúr Pohl, *Münzzeichen und Meisterzeichen auf ungarischen Münzen des Mittelalters, 1300-1540*, Graz-Budapesta, 1982
Preda	C. Preda, *Monedele geto-dacilor*, Bucureşti, 1973
RCAN	Revista de Cercetări Arheologice și Numismatice, Bucureşti
Recueil	W.H. Waddington, E.Babelon, Th. Reinach, *Recueil général des monnaies grecques d'Asie Minéure, I-IV,* Paris, 1904-1912
RÉSEE	Revue des Études Sud-Est Européennes, Bucureşti
RI	Studii, 1948–1952; din 1953, Studii. Revista de Istorie, Bucureşti.
RIC, I	H. Mattingly, E.A. Sydenham, *The Roman Imperial Coinage*, I, *Augustus to Vitellius*, Londra, 1923
RIC, I^2	C.H.V. Sutherland, *The Roman Imperial Coinage*, I, ediţie revăzută, Londra, 1984
RIC, II	H. Mattingly, E.A. Sydenham, *The Roman Imperial Coinage*, II, *Vespasian to Hadrian*, Londra, 1926
RIC, III	H. Mattingly, E.A. Sydenham, *The Roman Imperial Coinage*, III, *Antoninus Pius to Commodus*, Londra, 1930
RIC, IV, 1	H. Mattingly, E.A. Sydenham, *The Roman Imperial Coinage*, IV, 1, *Pertinax to Geta*, Londra, 1968
RIC, V, 2	P.H. Webb, *The Roman Imperial Coinage*, V, 2, Londra, 1933 (reimprimat 1968)
RIC, VI	C.H.V. Sutherland, *The Roman Imperial Coinage*, VI, *From Diocletian's reform (A.D. 294) to the death of Maximinus (A.D. 313)*, Londra, 1967
RIC, VII	P.M. Bruun, *The Roman Imperial Coinage*, VII, *Constantine and Licinius A.D. 313-337)*, Londra, 1966
RIC, VIII	J.P.C. Kent, *The Roman Imperial Coinage*, VIII, *The Family of Constantine I A.D. 337-364)*, Londra, 1981
RIC, IX	J.W.E. Pearce, *The Roman Imperial Coinage*, IX, *Valentinian I-Theodosius I*, Londra, 1933 (reimprimat 1968)
RIC, X	J.P.C. Kent, *The Roman Imperial Coinage*, X, *The Divided Empire and the Fall of the Western Parts A.D. 395-491)*, Londra, 1994
RPC	Roman Provincial Coinage

Ruzicka 1928	Leon Ruzicka, *Inedita aus Moesia Inferior*, Vjesnik Hrvatskoga Arheološkoga Društva, 15, 1928, p. 225-248.
SCBC	*Standard Catalogue of British Coins. Coins of England and the United Kingdom*, 41st Edition, London, 2006
SCIV(A)	Studii şi Cercetări de Istorie Veche (şi Arheologie), Bucureşti
SCN	Studii şi Cercetări de Numismatică, Bucureşti
SHA	*Scriptores Historiae Augustae*
Simpozion Chişinău 2000	*Simpozion de Numismatică dedicat împlinirii a patru secole de la prima Unire a românilor sub Mihai Voievod Viteazul, Chişinău, 28-30 mai 2000, Comunicări, studii şi note*, Bucureşti, 2001
Simpozion Chişinău 2001	*Simpozion de Numismatică organizat în memoria martirilor căzuţi la Valea Albă, la împlinirea a 525 de ani (1476-2001), Chişinău, 13-15 mai 2001, Comunicări, studii şi note*, Bucureşti, 2002
Simpozion Chişinău 2002	*Simpozion de Numismatică dedicat împlinirii a 125 de ani de la Proclamarea Independenţei României, Chişinău, 24-26 septembrie 2002, Comunicări, studii şi note*, Bucureşti, 2003
Simpozion Chişinău 2003	*Simpozion de Numismatică dedicat Centenarului Societăţii Numismatice Române (1902-2003), Chişinău, 26-28 noiembrie 2003, Comunicări, studii şi note*, Bucureşti, 2005
Simpozion Chişinău 2004	*Simpozion de Numismatică, organizat cu ocazia comemorării sfântului Ştefan cel Mare, domn al Moldovei (1504-2004), Chişinău, 29 septembrie-2 octombrie 2004, Comunicări, studii şi note*, Bucureşti, 2007
SMMIM	Studii şi Materiale de Muzeografie şi Istorie Militară, Bucureşti
SNG	*Sylloge Nummorum Graecorum*: Black Sea - *The British Museum*, IX, 1, *The Black Sea*, Londra, 1993; Rusia - M. G. Abramzon, N. A. Frolova, Ulrike Peter (eds.), *Sylloge Nummorum Graecorum Russland, Staatliches Historisches Museum Moskau: Münzen des Nördlichen Schwarzmeergebietes*, Berlin-Boston, 2019
Woytek	Bernhard Woytek, *Die Reichspragung des Kaisers Traianus (98-117)*, Viena, 2010.